

23 اپریل 2016

داکتر سید عبدالله کاظم

پاسخ به یک سوال پیرامون روابط عربستان سعودی و ایالات متحدہ امریکا

همین امروز برادر محترم جناب غ. حضرت در صفحه نظر سنجی این پورتال وزین سؤالی را مطرح کرده اند به این عبارت:

«جناب آقای استاد بزرگوار سید عبدالله کاظم! بعد از عرض سلام.

در جانی خواندم که نمایندگان کانگرس امریکا در تلاشند تا یک مسوده جنجالی را جهت تصویب به کانگرس ارائه نماید. مسوده حاوی این نکته میباشد که در صورت ثبوت بعضی اسناد مبنی بر دست داشتن دولتموردان سعودی در تمویل مالی تروریستان القاعده (مجریان افتنه یازده سپتمبر) ، قضات بلند پایه امریکا صلاحیت خواهند داشت که دولت سعودی را رسماً به این جرم متهم نماید. در مقابل، دولت سعودی تهدید نموده که در صورت تصویب این مسوده، تمام اوراق بهادار خود را که در کشور امریکا موجود اند، به فروش خواهند رساند.

سؤال بنده از جناب عالی من حیث یک استاد ورزیده اقتصاد اینست:

این اوراق بهادار آیا یک سرمایه گذاری علیحده است یا نه اینکه همان پول حاصله از فروش نفت بر امریکا میباشد. و آیا این اوراق بهادار مشمول حالت خیز و افست ارزش نیز میباشد یعنی در بازار بورس قرار دارد یا فقط به شکل سپرده های بانکی نزد یک اداره مالی معتبر قرار دارد؟ در صورت فروختن این اوراق چه اتفاق اقتصادی (خوب یا بد) برای طرفین خواهد افتاد؟

البته یک سؤال دیگر سیاسی اقتصادی نیز به میان می آید، آن اینکه در صورت تصویب شدن این مسوده و متهم شدن دولت سعودی به جرم پشتیبانی مالی تروریستها، آیا سعودی ها قادر خواهند بود که این پول (که مقدارش هفتصد و پنجاه میلیارد دالر تخمین زده میشود) از کشور امریکا خارج کنند؟

از لطف جواب تان قبلاً و قلباً ممنونم.»

با تشکر از جناب شان، در جواب باید خدمت عرض شود که عربستان سعودی و امریکا از مدتها بدینسو در روابط منطقوی و فرا منطقوی دو هم پیمان استراتژیک محسوب میشوند. نخست با آغاز جنگ سرد و جلوگیری از نفوذ کمونیزم در شرق میانه و بعداً پس از انقلاب اسلامی ایران به زعامت امام خمینی و قطع روابط سیاسی ایران با امریکا (پس از حمله به سفارت امریکا در تهران و گروگان گیری یک تعداد دیپلماتهای امریکائی در آن کشور)، روابط بین عربستان سعودی و امریکا نزدیکتر گردید. علاوه بر نقش رهبریت امام خمینی به حیث پیشوای شیعه های جهان انگیزه دیگری بود که مقام سلطنتی عربستان

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په خیر و لولئ

سعودی را با موجودیت حرمین شریفین در آن سرزمین به سمتی کشانید تا خود را به حیث رهبر سنی های جهان بشمارد. لذا در اثر ایجاد یکنوع رقابت در رهبریت مذهبی طی چند دهه گذشته هر دو طرف پی آن بوده اند تا بر نفوذ خود در بین پیروان دو مذهب در سطح منطقه و فراتر از آن بیفزایند. ایران کوشیده تا در عراق، یمن، سوریه و در بین گروپ حماس نفوذ کند و اما عربستان سعودی تلاش کرده کشور های خلیج را با خود هم نوا سازد و آنها را در برابر نفوذ رو به گسترش ایران تقویه و متحد کند. واضح است که امریکا نیز به مقصد کنترل منابع نفتی در شرق میانه و همچنان دسترسی به بحر هند مجدانه کوشیده از عربستان سعودی حمایت نماید و به مرور زمان در نقش هم پیمان آن کشور درآید. در عین زمان عربستان سعودی نیز برای تأمین منافع اقتصادی، نظامی و سیاسی خود به دوستی امریکا بیشتر نیاز داشته است.

در این چند سال اخیر با اوج گرفتن جنگ ها در سوریه نخست امریکا و عربستان سعودی با دیگر متحدان غربی امریکا به تقویه قوای مخالف بشار اسد پرداختند که بیشتر شان سنی مذهبان سوری بودند و اما وقتی امریکا متوجه شد که جناح افراطی اسلامی در بین مخالفان بشار اسد قویتر از سائتر گروپ ها استند و در صورت سقوط اسد، ممکن است که اسلامگرایان افراطی به قدرت برسند، امریکا کمک نظامی و اقتصادی به مخالفان را بطور کل تقلیل داد که در اثر آن با سر بلند کردن داعش به حیث یک گروپ افراطی سنی مذهب، گفته میشود که کشورهای خلیج و قسماً ترکیه در حمایت نظامی و اقتصادی با داعش تنها مانده اند. این حالت بر روابط عربستان سعودی و امریکا تاحدی سایه افکند، اما سال گذشته وقتی مقامات قضائی عربستان سعودی در یک عمل تصفیوی مخالفان و منتقدان سلطنت یکی از رهبران شیعه مذهب سعودی را که با ایران ارتباط بسیار نزدیک داشت، محکوم به اعدام کرد، روابط ایران و عربستان سعودی بر هم خورد و با قطع مناسبات سیاسی بین آن دو کشور منجر گردید.

در عین زمان موضوع جنجال برانگیز مبدل شدن احتمالی ایران به یک قدرت اتمی در منطقه از مدتی روابط ایران و امریکا را تیره ساخته بود و امریکا با وضع تعزیرات بر ایران فشار های سنگین را طی چند سال اخیر وارد کرد که اقتصاد ایران را تقریباً نیمه فلج ساخت. ایران حاضر شد بعضی شرایط را مبنی بر کنترل فعالیت های هستوی خود از جانب مراجع بین المللی بپذیرد و با این توافق، امریکا نیز حاضر گردید از شدت تعزیرات علیه آن کشور بکاهد و حتی دارائی های منجمد شده ایران را در امریکا آزاد سازد. برقراری روابط بین ایران و امریکا که هنوز هم در مرحله آغاز قرار دارد، به سرعت بر روابط عربستان سعودی با امریکا اثر گذاشت و موجب رنجش در دوستی دیرینه آنها گردید که اخیراً این وضع از عمق به سطح آمده است، چنانکه در سفر سه روز قبل رئیس جمهور امریکا به عربستان سعودی در این زمینه تبصره های متفاوت در رسانه ها صورت گرفت.

برای روشن شدن موضوع میخوام توجه را به قسمت های مهم یک گزارش تحت عنوان " گفت و گو درباره ایران در دیدار اوباما و ملک سلمان " که بتاريخ 21 اپریل 2016 (2 ثور 1395) در سایت فارسی بی بی سی به نشر رسیده است، جلب دارم:

در آغاز این گزارش آمده است: «در پی دیدار دو ساعته باراک اوباما در روز چهارشنبه با ملک سلمان، پادشاه عربستان، مقام های کاخ [قصر] سفید گفته اند که دو رهبر درباره مسائل منطقه از جمله ایران گفت و گو کرده اند. کاخ سفید گفت که رهبران دو کشور در جریان چهارمین دیدار آقای اوباما از ریاض درباره مناقشه های جاری در منطقه تبادل نظر کردند و همچنین درباره نگرانی های امریکا در مورد وضعیت حقوق بشر در عربستان سعودی حرف زدند. به گفته کاخ سفید دو رهبر در این دیدار درباره

د پانو شمیره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولی

داعش (گروه دولت اسلامی در عراق و سوریه)، یمن، سوریه، عراق، لبنان، مساله اسرائیل و فلسطینی ها و فعالیت های "تحریک آمیز ایران" بحث کردند».

قصر سفید طی یک بیانیه ابراز داشت که: «دو رهبر بر دوستی تاریخی و شراکت عمیق استراتژیک میان ایالات متحده و عربستان سعودی تاکید کردند... رئیس جمهور و ملک سلمان درباره چالش های برآمده از فعالیت های تحریک آمیز ایران در منطقه بحث کردند و به اتفاق بر اهمیت رویکرد همه گیر برای فرونشاندن مناقشه های منطقه ای تاکید کردند».

«آقای اوباما قبلاً از آرزوی خود برای قانع کردن کشورهای عربی خلیج فارس نسبت به رسیدن به "صلح سرد" با ایران به طوری که تنش های فرقه ای را فرونشاند و باعث تمرکز بر مبارزه با داعش شود صحبت کرده است».

«آقای اوباما روز پنجشنبه در اجلاس کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (جی سی سی) شامل عربستان سعودی، کویت، قطر، بحرین، امارات متحده عربی و عمان شرکت خواهد کرد».

در گزارش از قول قصر سفید آمده است که: «رئیس جمهور و ملک سلمان درباره چالش های برآمده از فعالیت های تحریک آمیز ایران در منطقه بحث کردند و به اتفاق بر اهمیت رویکرد همه گیر برای فرونشاندن مناقشه های منطقه ای تاکید کردند».

بنابر بعضی گزارشات: پذیرائی از رئیس جمهور اوباما حین مواصلت به میدان هوایی ریاض نسبتاً سردتر بوده است و اما یک مقام آمریکایی این ادعا را رد کرده و به سی ان ان گفته است که: امریکا غیبت ملک سلمان را در میدان هوایی یک برخورد سرد تلقی نمی کند چرا که باراک اوباما هم به ندرت در میدان هوایی به استقبال رهبران خارجی می رود. بهر حال رئیس جمهور امریکا بلافاصله برای دیدار ملک سلمان به قصر او رفت.

در گزارش تصریح شده است که: «هر چند مقام های کاخ سفید به سی ان ان گفتند که دو رهبر "سوء تفاهم ها را برطرف کرده اند" اما شبکه آمریکایی سی بی اس به نقل از مقام های بلندپایه عربستان گزارش داد که روابط دو کشور فقط پس از آنکه آقای اوباما کاخ سفید را ترک کرد بهبود خواهد یافت». بنابر این گزارش: «مقام های عربستان به خصوص از توافق اتمی با ایران خشمگین هستند و معتقدند که فقط رئیس جمهور بعدی می تواند روابط با عربستان را به عنوان متحد اصلی امریکا در منطقه به جای اول برگرداند».

برطبق این گزارش: «آقای اوباما در سال های اخیر مکرراً از سیاست های کشورهای عربی منطقه خلیج فارس انتقاد کرده است. او در ماه مارس [مارچ] در یکی از صریح ترین اظهار نظرها در این زمینه به مجله آتلانتیک گفت که امریکا در منطقه خلیج فارس و همچنین در اروپا، متحدان فرصت طلب و راحت طلبی دارد که می خواهند امریکا را به درگیری هایی بکشانند که ارتباطی با منافع امریکا ندارد. رهبران عربستان به شدت اتهام فرصت طلبی و تکیه بیش از حد به قدرت نظامی امریکا را رد کرده اند».

آقای اوباما همچنین گفته است که: «عربستان سعودی باید پیامزد تا در منطقه سهمی به ایران بدهد. به علاوه او از این کشورها خواسته با اصلاحات سیاسی و اجتماعی زمینه را برای توسعه انسانی و رشد جوانان خود فراهم کنند».

در گزارش آمده است: «تازه‌ترین تنش میان آمریکا و عربستان بر سر طرحی در کنگره بروز کرده که می‌خواهد به شهروندان آمریکایی اجازه دهد در محافل قضایی از عربستان به علت حملات یازدهم سپتامبر درخواست غرامت کنند؛ با این حال آقای اوباما گفته چنین طرحی را وتو خواهد کرد».

گزارش می‌افزاید: «این طرح که توسط هیأتی متشکل از نمایندگان هر دو حزب جمهوریخواه و دموکرات تدوین شده، به بازماندگان قربانیان حملات ۱۱ سپتامبر امکان می‌دهد به دلیل اینکه اکثر عاملان این حملات از شهروندان [اتباع] عربستان سعودی بودند دولت این کشور را جهت دریافت غرامت تحت تعقیب قضایی قرار دهند. همچنین، گفته شده که برخی از افراد متنفذ در عربستان بیشتر از حامیان شبکه القاعده بودند.» (ختم گزارش)

با این شرح اکنون برمیگردم به جواب سؤالهای برادر محترم جناب غ. حضرت:

1 - روابط آمریکا و عربستان سعودی بسیار عمیق و چندین جانبه است که گمان نمی‌رود با این سهولت تحت تأثیر اقدامات یک عده از نمایندگان هر دو حزب (دموکرات و جمهوریخواه) در آمریکا مبنی بر تعقیب قضائی بعضی از افراد متنفذ عربستان سعودی و یا طلب غرامت قرار گیرد.

2 - از آنجائیکه دوره ریاست جمهوری اوباما تا 9 ماه دیگر به پایان میرسد، ممکن است مراجع عربستان سعودی با ابراز نارضایتی از اقدامات اوباما در ارتباط با شکستن انجماد روابط با ایران، خواسته اند زمینه تفاهم را با رئیس جمهور آینده آمریکا فراهم سازند و توجه کاندیدهای احتمالی را به موضوع جلب نمایند تا بدانوسیله اگر ممکن باشد تغییری نسبی را در آینده به نفع خود به وجود آورند.

3 - از آنجائیکه از حادثه 11 سپتمبر تا حال مدت 15 سال می‌گذرد و در این مدت هیچگاه مقامات آمریکائی رسماً بسوی حکومت و یا اشخاص و افراد متنفذ عربستان سعودی به حیث مسئولان حادثه انگشت دراز نکرده و نیز در زمینه طالب هیچ نوع غراماتی از آن کشور نگردیده اند، لذا طرح موضوع پس از این مدت صرف یک بازی سیاسی بوده و از نظر حقوقی یک ادعای ضعیف پنداشته میشود.

4 - رئیس جمهور اوباما اخیراً به صراحت در این ارتباط گفته است، طوریکه در گزارش فوق نیز آمده است: هرگاه چنین طرحی از طرف بعضی ها رویدست گرفته شود، او آنرا «ویتو» خواهد کرد.

5 - در موضوع سرمایه های عربستان سعودی در آمریکا با آنکه ارقام دقیق آن برایم معلوم نیست، ولی گفته میتوانم که اساساً عواید سرشار عربستان سعودی از درک فروش تیل به مقایسه آنچه که از آن عواید در داخل قابل مصرف باشد، بسیار زیاد است و اکثر این عواید در بین سران چند قبیله و بخصوص خانواده سلطنتی تقسیم میگردد و مازاد مصارف آنها در بانکهای خارج بخصوص در آمریکا به حیث یک کشور دارای ثبات سیاسی و اقتصادی به اشکال مختلف به دوران انداخته میشود. اینکه چه مبلغ آن مربوط حکومت سعودی است و چه مبلغ آن مربوط افراد و اشخاص (اعم از منسوبین خانواده سلطنتی و یا

د پانوی شمیره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

منسوبین قبایل بزرگ و یا از سائر ثروتمندان آن کشور) برای اینجانب معلوم نیست، اما اینقدر میدانم که یک قسمت این مبالغ در جایدهای غیرمنقول از قبیل عمارات بزرگ و یک قسمت در خرید اسهام شرکت های مشهور و عظیم صنعتی و تجارتی و قسمت دیگر در خرید اوراق بهادار، از جمله "اسناد خزانه" (تریژری بل) و غیره سرمایه گذاری شده است که بیرون کشیدن این همه سرمایه گذاریها بصورت فوری و یکبارگی از امکان بعید است. (پایان)

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ